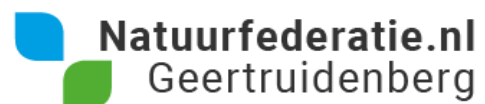


Visie buitengebied Geertruidenberg.



Contactpersoon:

Peter Verwaters

secretaris@natuurfederatie.nl

Voorwoord:

Op initiatief van de Natuurfederatie Geertruidenberg is deze visie tot stand gekomen. Dit in samenwerking met de Flora- en Faunacommissie van WBE Dongemond, UWG Dongemond en HSV Ons Genoegen Geertruidenberg.

Deze visie is opgesteld in juli 2019 na een oproep van Brabantse Delta om input te leveren rond de nieuwe ontwikkelingen van het dijkversterkingsproject in Geertruidenberg en na de plannen van Rijkswaterstaat voor een ontsluitingsweg naar de toe- en afrit van de A-59, waardoor de unieke natuur en habitattypen in de Hillen worden bedreigd.

De visie van Natuurfederatie Geertruidenberg wordt ondersteund door:

- Natuur & Vogelwacht Biesbosch.
- Natuurplein de Baronie

De vereniging “Natuurplein Baronie ” is een samenwerkingsverband van natuurverenigingen in de regio De Baronie van Breda.

Aangesloten zijn de verenigingen:

- IVN Mark&Donge
- KNNV Breda
- Markkant
- Imkerverband
- Natuur- en Landschapsvereniging Gilze en Rijen
- Natuurvereniging Mark en Leij
- West Brabantse Vogelwerkgroep

INHOUD

Blz.

1.	Inleiding	4
2.	Project dijkversterking waterschap Brabantse Delta	5
3.	Historische kaart	6
4.	Inrichtingsvoorstel	7
5.	Natuurlijk herstel	8
6.	Historisch herstel van het gebied	8
7.	Habitatherstel	9
8.	Herstel waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water)	10
9.	Bescherming reeën	11
10.	Overige wensen voor duurzame inrichting	11
11.	Inrichting tussen nieuwe dijk bij Slikpolder en woonwijk	12
12.	Toerisme	13
13.	Toekomstperspectief Amergebied	15
14.	Groene schakel de Hillen en laaglandbeek de de Donge	16
15.	Vis- en faunapassage bij de Hillen en laaglandbeek de Donge	17
16.	Slotwoord met aanbevelingen	19
17.	Bijlagen	20

1.

Inleiding.

We vinden het belangrijk om juist in dit stadium aan te sluiten bij de nieuwe ontwikkelingen:

1. Project dijkversterking Brabantse Delta.

2. Verkeersplannen van Rijkswaterstaat, een ontsluitingsweg door de Hillen naar de A-59.

Brabantse Delta, RWE en de gemeente Geertruidenberg zijn op de hoogte van een eerdere visie buitengebied die al in december 2017 is uitgedragen en nu in juli 2019 is aangepast aan de nieuwe ontwikkelingen.

Om het initiatief “dijkverplaatsing” enige kans te geven, zal het eerst getoetst moeten worden op haalbaarheid en steun van alle stakeholders (o.a. RWE, Brabantse Delta, gemeente Geertruidenberg, provincie Brabant).

In onze visie zijn het gebied de Hillen en laaglandbeek de Donge meegenomen als belangrijke ecologische verbinding naar de Biesbosch.

Met steun van het Groen Ontwikkelingsfonds Brabant en andere subsidievormen, biedt de visie een historische kans voor de gemeente Geertruidenberg en daarnaast ook een realisatie van een waardevol intergetijden natuurbeheertype.

De provincie Brabant heeft als ambitie het creëren van meer kwetsbare natte natuur, dat sluit aan op deze visie.

Na hoofdstuk 13 vragen we extra aandacht op de invloed van de verkeersplannen van Rijkswaterstaat om door het natuurgebied de Hillen een ontsluitingsweg te maken naar de toe- en afrit 34 op de A-59.

2.

Project dijkversterking waterschap de Brabantse Delta.



Op deze kaart zijn de nieuw te plaatsen dijken ingetekend. Door het te nemen besluit om de dijken te verplaatsen, komt er ruimte vrij voor rivier gebonden natuur.

Natuurfederatie Geertruidenberg is voorstander van historisch herstel, volgens oude kaarten zijn dit natte riviergebonden natuurgebieden met riet en wilgen (zie blz.6).

Deze natte riviergebonden gebieden leveren een bijdrage aan de biodiversiteitsherstel.

Dit sluit aan op de integrale provinciale natuur- en landschapvisie 2012-2022, welke is gestoeld op internationale afspraken (Het biodiversiteitsverdrag van Rio en het convenant countdown 2010 ondertekend door de provincie).

3.

Historische kaart.



Op deze oude kaart van rond 1700 en ook op kaarten uit 1850 zijn de krek en de dynamische binding van dit buitengebied met de rivier de Amer en laaglandbeek de Donge aangegeven.

4.

Inrichtingsvoorstel.

Natte riviergebonden natuur met rietmoeras, een moeras en ooi- of vloedbos geeft voedsel voor vele insecten en vogels. Ook is het een adaptatiemaatregel tegen de klimaatverandering.

De gehele strook tussen de rivier de Donge en het Amertakkanaal biedt perspectief om de historische binding van Geertruidenberg met de Biesbosch te herstellen.

Riet in verschillende stadia (bladriet, overjarig riet) is een habitat voor veel beschermde diersoorten zoals onder andere de roerdomp, snor, blauwborst, kleine karekiet en baardman zo ook voor vele soorten amfibieën, vlinders en libellen (waaronder de beschermde rivierrombout en de beekrombout).

Dit zal een aantrekkende werking hebben op meerdere soorten vogels en insecten. Diepere kreken en dynamiek door eb en vloed (30-50 cm) en zomer en winterafvoeren zorgen voor bescherming van vissen en aanvoer van voedsel.

Het is niet ondenkbaar dat de otter zich hier zal laten zien. Er zijn recentelijk al sporen gezien langs de Maas bij Hedel en Waspik.

Zeer recent (mei 2019) was er een doodvondst op de N285 bij het dorp Langeweg (gem. Moerdijk).

Momenteel vindt er onderzoek plaats in natuurgebied de Hillen door werkgroep CaLutra.



Ook de bever, noordse woelmuis en waterspitsmuis zullen zich als moerasbewoner hier kunnen vestigen, evenals de gewone grootoorvleermuis, de watervleermuis en de beschermde meervleermuis wat een aanwijsoort is voor het Natura-2000 gebied de Biesbosch, welke een voorkeur hebben voor kleinschalige bosgebieden langs rivieren.

5.

Natuurlijk herstel.

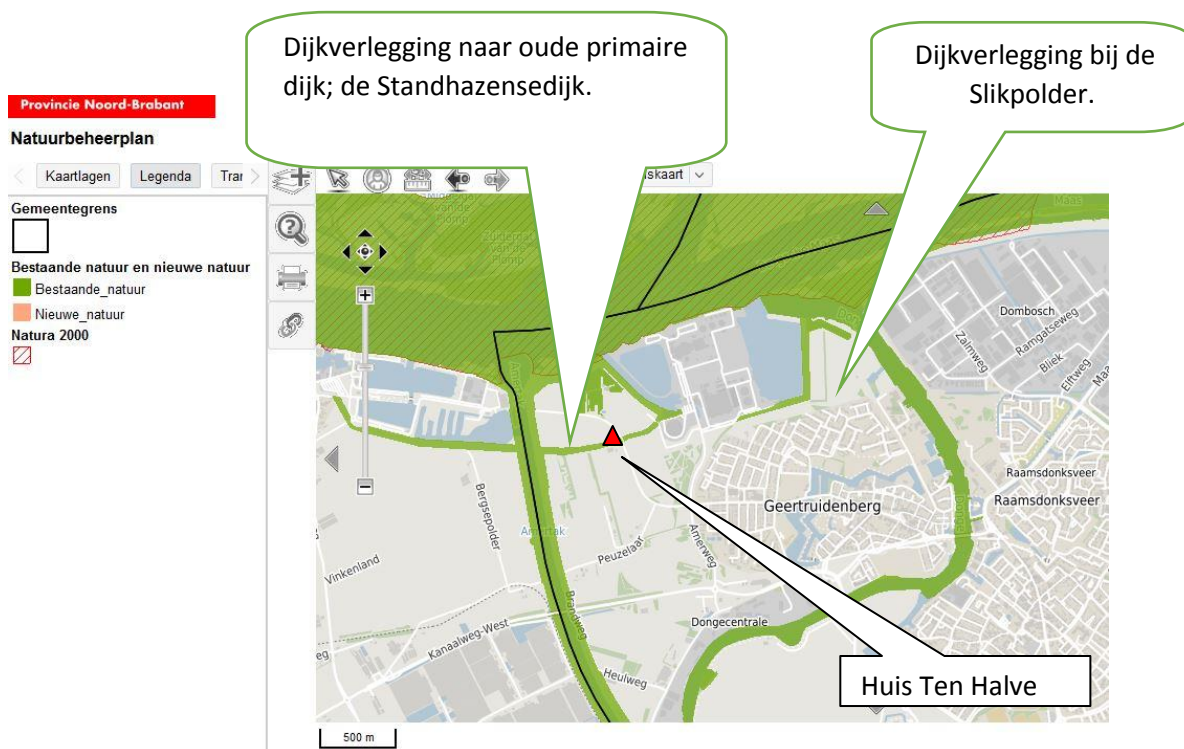
Door graafwerk zullen oude zaden uit de zaadbank het gebied weer dynamiek geven welke door het verlaagde waterpeil ca. 30 jaar geleden zijn verdwenen, zoals koekoeksbloem, blauwgras, boterbloemen, waterkruid, grote pimpinel, tandzaad soorten, rietorchis, inheemse duizendknoop soorten en vele andere familiesoorten. Het toevoegen van dynamiek in de gebieden zal een gunstige uitwerking hebben op het ontstaan van rivier gebonden natuur. Al op korte termijn zullen zowel flora als fauna hiervan kunnen profiteren.

6.

Historisch herstel van het gebied.

De beide polders bieden grote potenties voor het ontwikkelen van riviergebonden natuur en bijbehorende vegetatie. Hierin is plaats voor algemene soorten zoals wilgen, zwarte els, rietvegetaties en meidoornstruwelen. In de volgende alinea's is uitgewerkt op habitatniveau welke soorten vaatplanten in de polders een plaats zouden kunnen veroveren, mits deze in de zaadbank aanwezig zijn of de polders kunnen bereiken. Mocht na verloop van tijd blijken dat deze soorten niet op eigen kracht de polders bereiken kan worden nagedacht over het opbrengen van een zaadmengsel.

De polders grenzen aan Natura 2000 gebied en de delen nabij het water maken deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), tegenwoordig Natuurnetwerk Nederland (NNN). Op provinciaal niveau is dit uitgewerkt in Natuurnetwerk Brabant (Figuur 1).



Figuur 1: Begrenzing Natura 2000 Natuurnetwerk Brabant. (Provincie Noord-Brabant, 2017)

7.

Habitatherstel.

De volgende habitattypen zouden een plaats kunnen hebben na herinrichting van de polders: **H3260B Beken en rivieren met waterplanten** (grote fonteinkruiden), **H3270 Slikkige rivieroever**, **H6430A Ruigten en zomen** (moerasspirea), **H6430B Ruigten en zomen** (harig wilgenroosje) en **H91E0A Vochtige alluviale bossen** (zacht houtooibossen). In Tabel 1 staan per habitatype enkele kenmerkende soorten vaatplanten genoemd.

H3260B	H3270	H6430A	H6430B	H91E0A
Doorgroeid fonteinkruid	Blauwe waterereprijs	Poelruit	Rivierkruiskruid	Bittere veldkers
Rivierfonteinkruid	Riviertandzaad	Lange ereprijs	Spindotterbloem	Zwarte populier
Glanzig fonteinkruid	Blaartrekkende boterbloem	Moerasspirea		
	Knikkend tandzaad	Grote valeriaan		
	Liggende ganzerik	Moeraswolfsmelk		
	Beklierde duizendknoop			
	Stippelganzenvoet			
	Spiesmelde			
	Oeverduizendknoop			

Tabel 1: Overzicht van enkele kenmerkende soorten vaatplanten per habitatype.

Onder het habitatype **H3270 Slikkige rivieroever** vallen enkele voor de polders interessante plantengemeenschappen, zoals **29Aa1 Associatie** van waterpeper en tandzaad en **29Aa3 Associatie** van ganzenvoeten en beklierde duizendknoop (SynBioSys, 2017).

De **pioniergemeenschap 29Aa1** komt het best tot ontwikkeling op de open, modderige delen met wisselende waterstanden. De kensoorten van deze associatie zijn o.a. waterpeper, veerdelig tandzaad, knikkend tandzaad, zachte duizendknoop, kleine duizendknoop en rosse vossenstaart. De associatie van ganzenvoeten en beklierde duizendknoop kan tot ontwikkeling komen op oevers die 's zomers uitdrogen. Ook deze associatie is een pioniersvegetatie, die zich op open getrapte plaatsen vestigt. Rode ganzenvoet, spiesmelde, beklierde duizendknoop, zeegroene ganzenvoet en stippelganzenvoet zijn kensoorten van de associatie. In de tandzaad-klasse (29) zijn verder o.a. kenmerkende riviertandzaad en blaartrekkende boterbloem aanwezig. (Schaminée, Sýkora, Smits, & Horsthuis, 2010)

Een andere interessante plantengemeenschap vallend onder **habitatype H3270** is **8Aa2 Associatie** van blauwe waterereprijs en waterpeper. Ook dit is een pioniervegetatie die met name in benedenlopen van de grote rivieren voorkomt. Naast de naam gevende soorten van de associatie zijn witte waterkers en beekpunge enkele belangrijke soorten van deze associatie. (Schaminée, Sýkora, Smits, & Horsthuis, 2010)

Binnen het **habitatype H6430** (A en B) vallen o.a. de plantengemeenschappen **32Aa1 Associatie** van moerasspirea en **32Ba1 Rivierkruiskruid-associatie**. Kensoorten voor deze associaties zijn moerasspirea, echte valeriaan, poelruit, lange ereprijs en moeraswolfsmelk (allen 32Aa1) en rivierkruiskruid (32Ba1). (Schaminée, Sýkora, Smits, & Horsthuis, 2010)

Deze habitattypen zijn op hun beurt van levensbelang voor diverse karakteristieke, beschermde en “aangewezen” faunasoorten.

8.

Herstel waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water).

Door hergebruik van de eventueel te verwijderen bomen kun je de ecologische waterkwaliteit herstellen. Dit is een doel uit de Europese Kaderrichtlijn Water. Uit die evaluatie blijkt dat op het rivierhout vaak meer ongewervelde dieren zoals slakken, kreeftjes en insectenlarven voorkomen, die voor de waterkwaliteit van belang zijn.

Rivierhout biedt daarnaast ook een plek voor vissen om te paaien te schuilen en op te groeien.

Vissenbossen aanleggen met wilgenhout hoort ook tot de mogelijkheden.

Het rivierhout staat aan de basis van de voedselketen van het leven in de rivier. Op de boom hechten zich namelijk mossen en algen die het voedsel uit het water halen en zelf weer voedsel zijn voor andere soorten. Een dode boom in het water (zowel horizontaal als verticaal) is het leefgebied van vele kleine waterbeestjes zoals sponzen, kokerjuffers en andere insectenlarven. Vissen zetten hun eitjes af op het hout. De wortels en kroon van de boom bieden volop schuilmogelijkheden en voedsel voor jonge vis. Takken die boven water uitsteken vormen bovendien een rust- en uitkijkplek voor vogels en insecten. Verticaal dood en kwijnend hout biedt eveneens nestelmogelijkheden aan vogels zoals spechten en andere holenbroeders, maar ook veel andere dieren en insecten.



9.

Bescherming reeën.

Aandacht is gewenst om de reeën te beschermen, elk jaar worden er kalfjes grootgebracht.

Het is daarom van belang dat reeën zich kunnen verplaatsen, door het hekwerk tussen Natura 2000 gebied en de polders te verwijderen en dat voor de wildbescherming de gebieden op een natuurlijke manier wordt afgesloten voor publiek en loslopende honden.

Om reeën en andere zoogdieren een beschermplek te geven, zal er een rustige droge plek in het gebied moeten zijn om ook bij hoog water bescherming te bieden.

Een gedeelte van de oude primaire dijk zou heel goed als hoogwater vluchtplaats benut kunnen worden.



10.

Overige wensen voor een duurzame inrichting.

- Aangepaste verlichting voor nachtdieren.
- Dijken voorzien van streekgebonden kruidenrijke planten voor herstel insectenstand.
- Diversiteit aan struiken langs dijken (binnendijks) op terpen als bescherm- en voedselstrook.
- Maai- en baggerbeleid aanpassen voor insecten en aquatische dieren.
- Mogelijkheden creëren voor de steenuil, ransuil en vleermuizen.
- Bomen welke weg moeten, hergebruiken in gebieden om waterdieren een beschermplek te geven (zie blz.10).
- Wilgen komen vanzelf, maar wel aanplant van zwarte populieren (horen bij de zachthout ooibossen) dan wel de zuivere inheemse soort en zowel mannelijke als vrouwelijke bomen zo ook streekgebonden struiken.
- Natuurlijke nestlocatie voor de ijsvogel door omtrekken van oude bomen.
- Waterstromen met diepte geeft bescherming voor vissen.
- Gebied is beperkt toegankelijk en alleen bij de uitzichtpunten is er te genieten van deze robuuste natuur.
- Fiets- , wandelpad op of naast de dijk aanleggen in samenspraak met een ecooloog om verstoring van broedvogels te voorkomen.
- Voorkomen van boten in het gebied.

11.

Inrichting gebied, tussen de nieuwe dijk bij Slikpolder en woonwijk.

Deze strook langs de gehele dijk, moet water opvangen bij hoosbuien om woonwijken te ontlasten en biedt rust- en ontspanningsruimte aan de wijkbewoners.

- Kronkelige meanderende brede sloten in het gebied om meer en sneller water op te nemen met ernaast rietstroken.
- Bomen planten, de wortels geven een water regulerende werking.
- Wandelgebied tussen bomen, struiken en kruidenmengsels.
- Amfibieënpoeien aanleggen.
- Onderzoeken om met zelflozende klepduikers, het wateraanbod bij hoosbuien naar buitenwater af te voeren en stromend water door sloten te creëren. Dit voorkomt bacteriën zoals blauwalg en botulisme bij een hogere klimaattemperatuur.
- Privacy aantasting kan voorkomen worden door het fiets-, wandelpad onder aan de dijk te laten lopen.
- Ruimte voor de hobbyboer welke nu in de Slikpolder een stuk weiland gebruikt voor zijn pony's.
- De ijsclub in de Slikpolder zou in de winterperiode met doeltreffende middelen een betere en kansrijkere schaatslocatie kunnen krijgen langs de Oude Stadsweg op het oude PNEM voetbalveld.



12.

Toerisme.

Vestingstad Geertruidenberg aan de Biesbosch en langs de Zuiderwaterlinie, biedt bij dijkverlegging perspectief aan een extensieve vorm van recreatie en toerisme, waar in de toekomst meer behoefte voor zal zijn.



Langs de nieuwe primaire keringen kan een fietspad worden aangelegd met uitzichtpunten op de nieuwe natuur.



Via de historische markt van Geertruidenberg kan bij de Standhazensedijk met een fietspontje, een fiets- wandelrondje om en door de Biesbosch worden gemaakt.



Huis Ten Halve (met gedenksteen stormvloed **1769**):

De oude historische boerderij Huis Ten Halve tegen de oude Standhazensedijk (uit **1691**) kan als horeca of als veerhuis ruimte bieden aan extensieve recreatie.

Ook zijn er mogelijkheden om binnendijs educatieve tentoonstellingen in te richten over o.a. de energietransitie, klimaatverandering, natuur, etc.

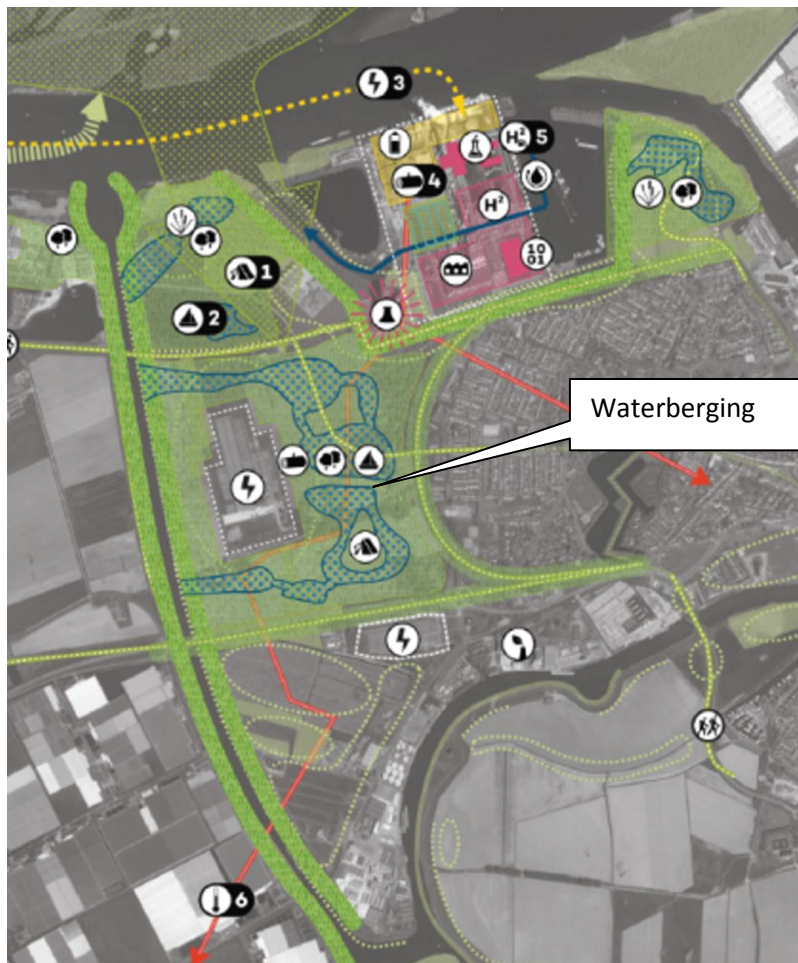


13.

Toekomstperspectief Amergebied.

Deze studie is uitgevoerd door Posad in samenwerking met Generation Energy, V-eld, Berenschot en LAgrou, in gezamenlijke opdracht van de gemeente Geertruidenberg, regio West-Brabant (RWB), provincie Brabant, RWE en Innogy.

In het eindrapport van oktober 2018 zijn een 3-tal ruimtelijke scenario's onderzocht, één ervan is zonering wat aansluit op onze visie, namelijk ruimte maken voor natte natuur.



Scenario zonering

Om de energiecentrale RWE is veel natte natuur ingevoegd als adaptatiemaatregel.

Het Amertakkanaal dient als ecologische verbinding tussen laaglandbeek de Donge en de Biesbosch, met als stepstone ofwel groene schakel, het natuurgebied de Hillen.

14.

Groene schakel de Hillen en laaglandbeek de Donge.

De Hillen is een natuurgebied tussen de laaglandbeek de Donge en het Amertakkanaal wat verschillende eigenaren kent.

- Staatsbosbeheer.
- Rijkswaterstaat.
- Gemeente Oosterhout.
- Brabantse Delta.
- Gemeente Geertruidenberg.

Het belang van het natuurgebied de Hillen als groene schakel tussen de laaglandbeek de Donge en het Amertakkanaal richting de Biesbosch wordt bij diverse overheden onderschat.

Het natuurgebied de Hillen draagt bij om sommige aanwijssoorten voor het Natura-2000 gebied de Biesbosch te verbeteren.

Een heel belangrijke maar voor vele een onbekende soort is de meervleermuis. Deze heeft kraamkolonies buiten het gebied van de Biesbosch en gebruikt laaglandbeek de Donge en het Amertakkanaal als verbindingroute en voedselgebied.

Deze soort komt mondiaal gezien alleen voor in Europa, Nederland is voor de Europese populatie van groot belang.

Het verblijfsgebied van de meervleermuis in natuurgebied de Hillen speelt daarom een belangrijke rol en is van essentieel belang om de habitat van de Biesbosch populatie te vergroten.

Een andere voor deze omgeving unieke soort is de otter die recent een leefgebied gehad heeft in de Hillen. Tot oktober 2019 zal er nog een onderzoek in dit gebied plaatsvinden door werkgroep CaLutra.

Zwaar beschermde soorten: De rode eekhoorn, bunzing, bever, rosse vleermuis en meervleermuis zijn al gespot. Maar ook de hermelijn, wezel, boommarter, watervleermuis en grootoorvleermuis horen tot de soorten welke hier met zekerheid een leefgebied hebben.



Hermelijn



Rode eekhoorn

De Hillen is daarnaast ook een leefgebied voor:

- Amfibieën (padden, kikkers, salamanders).
- Mogelijk reptielen, dit in tegenstelling van het veelgebruikte regiorapport (Creemers & van Delft, 2009; NDFF).
- Bijzondere insecten en ongewervelden in deze al jaren ongerepte natuur.

Ook het waterleven in het plasgebied wat zich bevindt in de Hillen kan nog verrassende soorten opleveren. Zoals de kleine en grote modderkruiper en de rivierdonderpad.

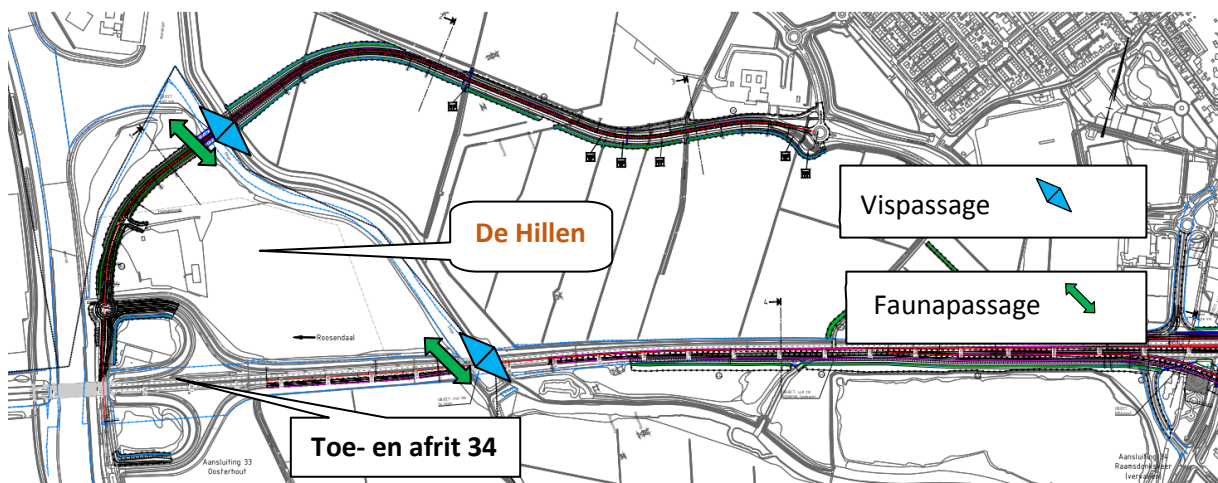


Plasgebied in de Hillen

15.

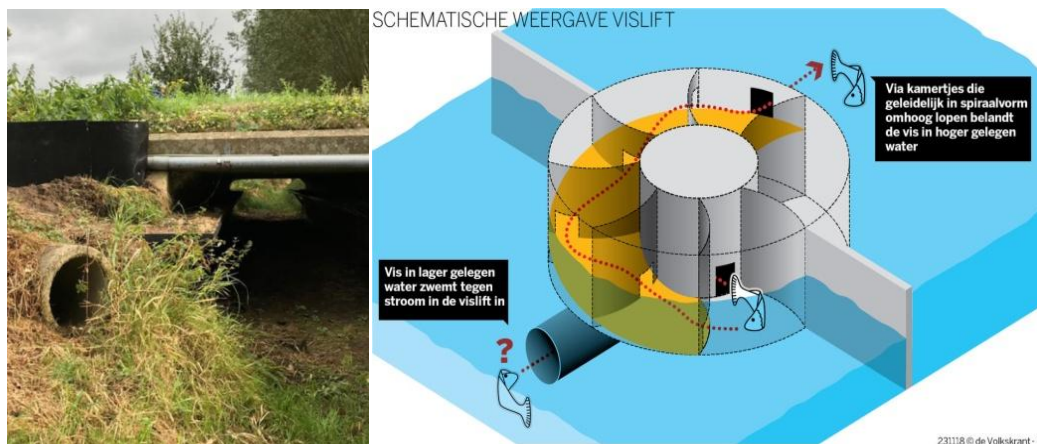
Vis- en faunapassage bij de Hillen en laaglandbeek de Donge.

Geplande verbindingsweg door de Hillen en werkzaamheden door Brabantse Delta:



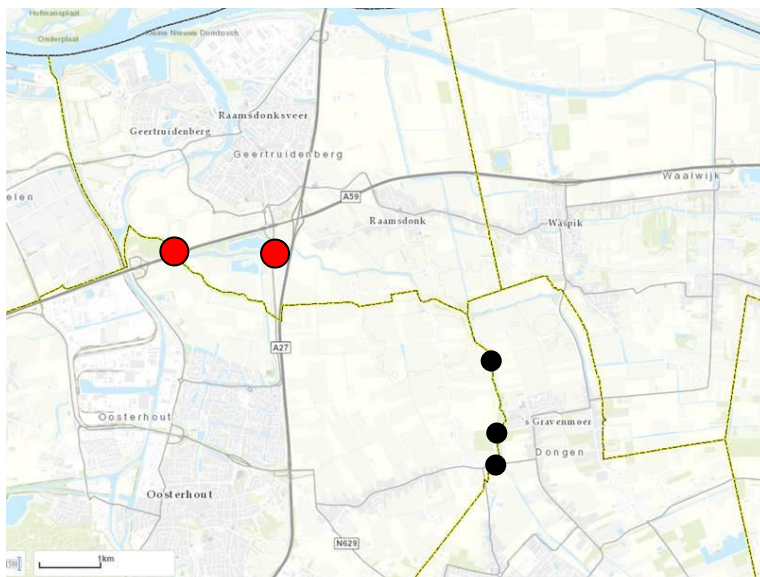
De initiatiefnemers, de Natuurfederatie Geertruidenberg, HSV Ons Genoegen Geertruidenberg en de Flora- en faunacommissie WBE Dongemond zouden het wenselijk vinden dat er rekening wordt gehouden met de bijzondere natuurwaarde van het gebied de Hillen.

Het gebied als geheel moet toegankelijk blijven voor vele bijzondere beschermde soorten. We denken hierbij o.a. aan een faunapassage en beschermende maatregelen voor dieren en amfibieën tegen het verkeer. Het is ook wenselijk dat bij de laaglandbeek de Donge een faunapassage behouden blijft en er een vislift of andere doorgang komt zodat vismigratie vanaf de Amer kan plaatsvinden en de waterkwaliteit kan verbeteren in dit doodlopend stuk van de beek.



Voorbeeld van een faunapassage en een vislift

De door Brabantse Delta geplande en nog gewenste vismigratie plekken in laaglandbeek de Donge.



3 zwarte rondjes zijn geplande vismigratie plekken 2020-2021

2 rode rondjes zijn nog een opgave om op te pakken.

16.

Slotwoord:

Met onze visie hebben we met de ambitie van de provincie Brabant rekening gehouden. In het rapport “leefgebiedsplan rivierdalen & afgesloten zeearmen” wordt deze ambitie uitgebreid omschreven.

Met de terugkomst van eb en vloed komt de rivierdynamiek in deze gebieden weer terug. Uit leefgebiedenbenadering passen daarom de landschapselementen zoals nevenwateren, oeverzones, slikken, moeras- en rietzones, vloed en ooibossen.

Nederland moet in 2027 ook voldoen aan de Kaderrichtlijn Water.

Tevens sluit dit aan op het historisch herstel van “ De Zuiderwaterlinie “ en op de visie Amergebied 2018.

Het Groen ontwikkelingsfonds Brabant en andere subsidievormen bieden perspectief om de natuur langs de rivier de Amer verder te versterken.

Het is dus een historische kans voor de bewoners van Geertruidenberg.

- Onze visie biedt bescherming voor de bewoners tegen de klimaatverandering en voor meer toerisme naar Geertruidenberg.
- Grond is kostbaar. Door de dijken te verleggen, komt nu grond vrij voor het project dijkversterking en dat is goed voor de gebiedsgebonden flora.
- Herstelkansen voor de biodiversiteit en waterkwaliteit.

Aanbevelingen:

1. Gezien de ecologische waarde van het gebied de Hillen, is een uitgebreid onderzoek gewenst voordat de plannen van Rijkswaterstaat definitief worden.

Na de QuickScan door Witteveen + Bos in 2018, bevelen wij graag het Natuur Wetenschappelijk Centrum (NWC) uit Dordrecht aan vanwege hun gebiedskennis.

2. Maak vis- en faunapassages bij laaglandbeek de Donge en bij de nieuwe ontsluitingsweg door de Hillen.

3. Plaats rond de ontsluitingsweg door de Hillen beschermstroken om o.a. amfibieën en reeën tegen het verkeer te beschermen.

4. Behouden van verblijfplekken in de Hillen(o.a. Meervleermuis) om de habitats te vergroten van de aanwijssoorten van het Natura 2000 gebied (de Biesbosch) .

5. Behouden van de waterflora en waterfauna in het plasgebied van de Hillen, door het behouden van verbindingskreken naar dit gebied.

17.

Bijlagen: Toelichting op vogelinventarisatie en tabel.

Vogelinventarisaties De Hillen 2012-2015.

In de periode 2012-2015 zijn voor de “Nieuwe Vogel Atlas van Nederland” de broedvogels(in het voorjaar) en de wintervogels(in de winter) geïnventarieerd. Deze landelijke inventarisatie werd georganiseerd door SOVON(Samenwerkende Organisaties Vogel Onderzoek Nederland). De Vogelatlas is in november 2018 uitgegeven.

In de Atlas periode zijn niet alleen alle soorten in kaart gebracht maar is ook gekeken of vogels in het gebied broeden. Het gebied De Hillen valt in het “Atlasblok 44-34-53”, een Atlasblok is een gebied van 5 X 5 kilometer(heet bloknummer 44-35) en De Hillen valt precies in kilometerhok 53(1 X 1 km)

De inventarisaties voor de Vogelatlas zijn door Jan Boers, Peter Krijnen en Hans Diepstraten gedaan.



links van de rode lijn ligt grofweg km hok 53

Daarnaast worden vanaf 2013 tot heden elk najaar, winter en voorjaar(van september tot en met april) alle watervogels in het gebied geïnventarieerd. Ook deze gegevens worden door SOVON verzameld en verwerkt.

Voor De Hillen geldt dat de afgesloten Dongetak maandelijks geïnventarieerd wordt.

De watervogelinventarisaties worden door Hans Diepstraten gedaan.

In de toegevoegde tabel staan de vogelsoorten vermeld die in een of beide telprojecten waargenomen zijn. Voor de dichtheden per soort is het op Atlasblokniveau terug te lezen in de Nieuwe Vogel Atlas van Nederland.

De vogelsoorten die zich na de Vogelatlas tellingen in het gebied gevestigd hebben, staan apart vermeld in het overzicht.

Zo hebben de oeverzwaluwen zich later in het gebied gevestigd.

A = aanwezig

B= territoriaal gedrag (broedgevallen)

Vogels waargenomen in Atlasblok 44-34-53						
Vogelsoort	VogelAtlas		Watervogeltelling		Overig	
	A	B	A	B	A	B
Aalscholver	X		X			
Dodaars	X		X			
Fuut		X		X		
Blauwe reiger	X		X			
Knobbelzwaan		X	X			
Nijlgans	X		X			
Krakeend	X		X			
Wilde Eend		X		X		
Kuifeend	X		X			
Sperwer		X	X			
Buizerd		X		X		
Fazant	X		X			
Waterhoen	X		X			
Meerkoet		X		X		
Holenduif	X		X			
Houtduif		X	X			
Ijsvogel		X		X		
Groene specht		X	X			
Grote bonte specht		X	X			
Oeverzwaluw						X
Winterkoning		X		X		
Roodborst		X		X		
Nachtegaal		X				
Merel		X	X			
Kramsvogel	X		X			
Zanglijster		X	X			
Koperwiek	X		X			
Cetti's zanger		X	X			
Kleine karekiet		X				
Grasmus	X					
Zwartkop		X				
Tjiftjaf		X				
Pimpelmees		X	X			
Koolmees		X	X			
Boomkruiper		X	X			
Gaai	X		X			
Ekster		X	X			
Zwarte Kraai		X	X			
Kauw	X		X			
Spreeuw	X		X			
Vink		X	X			
Groenling	X		X			
Rietgors		X	X			

Aandachtspunt:

De grenswaarde voor stikstofdepositie is verlaagd van 1 naar 0,05 mol N/Ha/jaar, voor het Natura 2000 gebied de Biesbosch. Deze aanpassingen vereist vanwege de stikstofemissie extra aandacht bij projecten voor de gevoelige habitattypen in dat gebied.

Bronnen:

Toekomstvisie ecologische zones in Geertruidenberg: UWG Dongemond augustus 2016.
Waterschap Brabantse Delta en Advies- & ingenieursbureau Tauw. Bureau Posad, studie Amergebied 2018.

Magazine: Geertruidenberg 800 jaar, een uitgave van BN de Stem (2013).

Provincie Brabant "Brabant Uitnodigend Groen".

Waterschap Brabantse Delta en advies & Ingenieursbureau Tauw.

Vogeltellingen in de Hillen: Hans Diepstraten, Jan Boers en Peter Krijnen.

Werkgroep CaLutra: Rob Haan

Met dank aan de bestuursleden van:

Natuurfederatie Geertruidenberg

HSV Ons Genoegen Geertruidenberg

Flora en Fauna commissie WBE Dongemond

UWG Dongemond

Partijen welke de visie en aanbevelingen ondersteunen:

Natuur & Vogelwacht Biesbosch

Natuurplein de Baronie

De vereniging "Natuurplein Baronie" is een samenwerkingsverband van natuurverenigingen in de regio De Baronie van Breda.

Aangesloten zijn de verenigingen:

- IVN Mark&Donge

- KNNV Breda

- Markkant

- Imkerverband

- Natuur- en Landschapsvereniging Gilze en Rijen

- Natuurvereniging Mark en Leij

- West Brabantse Vogelwerkgroep